

образи. Як свідчить здійснений аналіз, основна роль метафор – оцінна та емоційно-експресивна.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабій І. М. Семантика, структура та стилістичні функції назв кольорів у сучасній українській мові (на матеріалі малої прози В. Стефаніка, М. Коцюбинського, М. Хвильового): автореф. Дис. ...канд. філол. наук:10.02.01. Київ, 1997. 21 с.
2. Кравець Л. Динаміка метафори в українській поезії ХХ ст.: монографія. Київ: ВЦ «Академія», 2012. 416 с.
3. Ольжич О. Незнаному Воякові. Київ: Фундація імені О. Ольжича, 1994. 432 с.
4. Срібний птах: Хрестоматія з української літератури. 2-ге вид. Київ: Освіта, 2005. 512 с.

Христинич Олександра
Науковий керівник – канд. філол. наук Буда В.

ТЕМАТИЧНІ ГРУПИ СОЦІАЛЬНИХ ДІАЛЕКТИЗМІВ У РОМАНІ-ВИКЛИКУ АНАСТАСІЇ НІКУЛІНОЇ «ЗГРАЯ»

Мова і соціум – це взаємопов'язані між собою системи. Якщо відбудуться певні зміни в одній з них, то це відіб'ється на іншій. Завдяки своїй динамічності, мові притаманно змінюватись на кожному рівні. Зокрема лексика є найбільш рухомих ступенем мови, через що з'являються великі кількості новоутворень, які допомагають увиразнити та розширити значення слова. Найактивніше цей процес відбувається тоді, коли літературна мова вступає у взаємодію з соціальними її діалектами. Це викликано значним проникненням сленгової та жоргонної лексики в різні комунікативні ситуації.

Соціальні діалектизми притаманні окремим соціальним групам носіїв мови. До них належать жаргонізми та арготизми, сленг, професіоналізми.

Терміни «сленг» та «жаргон» у мовознавстві мають чимало тлумачень, проте, як зазначає Н. Третяк, усі дефініції не суперечать одна одній і мають лише незначні відмінності [3, с. 49].

За твердженням Л. Ставицької, жаргон має напіввідкритий характер і зазвичай виникає в порівняно великих групах носіїв мови, об'єднаних за ознакою професії, стану в суспільстві [2, с. 8].

Письменники вводять соціолекти в твори для того, щоб прикрасити мову персонажів, якою вони спілкуються у повсякденному житті, дати певну характеристику зображенню подій, осіб, явищ.

Соціальні діалектизми у творі «Згряя» Анастасії Нікуліни можна поділити на одинадцять тематичних груп, а саме:

Назви дій: більш знаний за прізвиськом Чіт, щодо іспитів не парився – не хвилюватися [1, с. 10]; Мені теж треба валити: завтра дедлайн по сайту – йти [1, с. 12]; Цікаво, ця теж перегорить чи навпаки – зможе стати справжньою трейсеркою – втамувати своє бажання [1, с. 14]; Той, хто сам анічогісінько в цьому житті не шарить – не розуміти [1, с. 30]; вріже по сумній пиці – вдарити [1, с. 35]; Як же тоді хотілося розквасити носа найкращому другу – розбити [1, с. 64]; Та побачив, як якийсь урод свиснув сумку в дівки, ну я й побіг за ним – вкрасти [1, с. 77]; Їм аби тільки саджати й бабло косити – брати хабар [1, с. 77].

Назви людей: Дебілоїд – недоумкувата, обмежена і тупа людина [1, с. 105]; чувак, усе нормально - молодий чоловік, юнак [1, с. 132]; месна гопота вкупі з бомжами тут часто краде проводку й метал – агресивно налаштовані підлітки; людина без житла, волоцюга [1, с. 44]; мудака, який використовував силу тоді, коли за це хотілося вирвати руки й ноги – нікчемна, шкідлива людина [1, с. 62].

Назви одягу: широка кенгурушка ховала решту фігури, тінь від капюшона не дозволяла розгледіти обличчя – кофта, спереду з кишнями [1, с. 12]; а Чіт просто ховався під кепкою - чоловічий головний убір із м'яким дашком, без твердого денця та околички [1, с. 138].

Назви їжі та напоїв: так, народе, водяри я не брав, по цій спеці нас розвезе як тарганів - міцний алкогольний напій, що є сумішшю винного спирту і води у певній пропорції [1, с. 142]; Нафіга тобі ця бурда – каламутна, несмачна рідка страва або напій [1, с. 148].

Назви грошей: ти знаєш, скільки на це бабла треба – гроші [1, с. 33].

Назви частин тіла: холодець свій під футболку сховай, трейсер – живіт [1, с. 34]; той гепнувся макітрою об землю та глухо застогнав – голова [1, с. 266].

Назви ознак, рис характеру: ви круті - про людину, яка досягла високого професіоналізму у певній сфері діяльності [1, с. 14]; шизонуті на всю голову, хоч і веселі – дивний, божевільний, абсурдний [1, с. 28]; Бухий і, здається, накурений – в стані алкогольного сп'яніння [1, с. 220]; та ти вже навалений – п'яний [1, с. 148].

Вигуки: Й-ес! Й-ес!Й-ес! – радісний стан [1, с. 228]; чпок-чпок-чпок! – кінець, крах [1, с. 283].

Назви закладів: Дейв кинув у бік кафешки – кафе [1, с. 45]; може, у кіношку – кінотеатр [1, с. 78].

Назви абстрактних понять: Прикольно - весело, оригінально, з гумором [1, с. 15]; але чи зможеш ти себе перебороти – от у чому фішка - якась особливість, сутність, специфічна риса чогось, тенденція [1, с. 15].

Назви конкретних понять: давай ще відос зніmemo і додому – відео [1, с. 11]; лови мій маяк – телефонний дзвінок [1, с. 27].

Також авторка використовує у творі жаргонно-професійну лексику . Це слова, які властиві мові певного професійного середовища:

Спортивна сфера: хлопці вже встигли відпрацювати улюблені трюки й трохи покрутили акро з різної висоти – сальто, акробатика [1, с.11]; паркур, чула про таке – фізична дисципліна, в якій тренується подолання будь-яких перешкод на своєму шляху за допомогою пристосування своїх рухів до навколишнього середовища [1, с. 13]; а тепер я покажу тобі ваули і дропи – стрибок через перешкоду; стрибок з висоти з подальшим акуратним приземленням на ноги [1, с. 21].

Лексика навчальних закладів: на міжнарі...закінчую перший курс – факультет міжнародних відносин [1, с. 24].

У творі присутні і сленгові імена осіб: Дейв – Давид [1, с. 12]; Чіт – Тарас [1, с. 12].

Отже, серед тематичних груп, за якими відбувалася класифікація соціолектів, ми виокремили 11 блоків. Окремо виділили жаргонно-професійну лексику, яку поділили на 2 групи. Найбільшу кількість соціальних діалектизмів становить блок на позначення дій, де присутні синонімічні одиниці: врізати, розквасити, які несуть негативну конотацію. Меншою є група на позначення людей, у якій також є синоніми, що виступають носіями низької експресивності: дебілоїд та мудак. Слід звернути увагу на професійну лексику в сфері спорту, зокрема на слова ваули, дропи, що мають іншомовне походження і вживаються лише в колі осіб, які займаються паркурком.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нікуліна А. Зграя. Харків: Віват, 2018. 320 с.
2. Ставицька Л. Короткий словник жаргонної лексики української мови. Київ: Критика, 2003. 336 с..
3. Третяк Н. В. Місце жаргонної лексики у структурі соціальних діалектів української мови. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2009. Вип. 18. С. 49 – 52.

Шипітка Ганна

Науковий керівник – викл. Вербовецька О.

ПРИЗВИСЬКА ЖИТЕЛІВ СЕЛА ЗОЗУЛИНЦІ ЗАЛІЩИЦЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ, МОТИВОВАНІ ЗОВНІШНІМИ ОЗНАКАМИ НОСІЯ

Мешканці українських сіл, крім прізвища, часто мають ще одне найменування – прізвисько, яке в побутових антропонімічних формулах займає панівне місце, є найчастотнішим у плані вживання. Прізвиська – це найчисельніший, найрізноманітніший і наймінливіший клас антропонімів [2,с.532].